

Կուս գետի Ս. Աստուածածնի և ուրիշ մատուռներուն . խունկը , մոմը , իւղը , մատաղը անպակաս կ'ընեն միշտ» :

Ուրիշ տեղեկութիւն մը ալ Սղերդէն , դարձեալ իբր լուր ուղղուած «Ազատամարտ»ի :

«Հայ ֆօյարներ , Շատախի հարաւային կողմը հսկայ լեռան մը բարձր կողերուն վրայ ամրան սփռուած կ'ըլլան երեք շարք վրաններ , երեք օպաներ են ասոնք՝ հայ ֆօյարներու , մօտ 120 ընտանիք :

Մեծաւորնին է Ռաշօէ Ներսօն : Անհայլ ոչխար ու տաւար ունին և բաւական հարուստ են : Իրենց սև վրանները , իրենց վարքը , ընոյթը , տարազը , լեզու , ամբողջ քրդական են : Ոչ եկեղեցի ունին , ոչ աղօթք գիտեն , ոչ կիրակի կամ պահք կը պահեն , և ոչ ալ ո և է ծէսի վրայ գաղափար ունին : Իրենք կը յայտարարեն թէ Հոյ և Քաւաշ գիւղերու բնակիչներ են և ձմեռը հոն կը քաշուին : Բայց Տէէի և Ճօլրէի պետական կեդրոնատեղիներու մէջ ո և է արձանագրութիւն չը կայ այդպիսի գիւղերու գոյութեան մասին :

Սղերդի առաջնորդ Գէորգ վարդապետ Նալբանտեան ջանաց լերջնոր կանոնաւոր արձանագրութիւն կազմիլ տալ , այդ Հայ քօչարները հաստատարնակ ընելու համար :»

Քրդացած հայերու մասին՝ Մուշի Օսմ . երեսփոխան Գեղամը կը գրէ իր «Հոդային հարցին» մէջ դարձեալ , Մուշի չբջանին համար :

«Շատ մը քրդացած հայերէ , հայուհիներէ ու անոնցմէ սերածներէ զատ , նոյնիսկ կարգ մը ցեղերու համար կ'աւանդուէր թէ անոնք քրդացած հայեր են՝ ինչպէս Պալաքցիներ (արաբախօս և հայախօս) Սասունի մէջ . Խորոմագցիներ (Գըղըլպաշ աղանդի հետևողներ)(*) Նարգօ Պինկէօլի մէջ և ուրիշ-

(*) Մերձակները կը պատմեն Գըղըլպաշներու մօտին .

«Ասոնք նաև արևապաշտ են , և կը դաւանին արեգակը , արևը ծագած ժամանակ կը համբուրեն այն քարը որուն առաջին ճառագայթները կը զարնէ : Երբ միտաղ ընեն զաւակներու համար , կը հանեն լեռը և արևը ծագելուն պէս՝ միտաղը մարթելով տրիւնը կը քսեն զաւկին ճակատը , կը յարգեն և Ս . Սարգիսը որ կը կոչեն Խըզըր Գիւրք չունին :